

BEZMLÉČNÁ DIETA VE ŠKOLNÍM STRAVOVÁNÍ

Mgr. Tereza Slováková (Černá)

Diplomová práce 2017

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Suchodolová

DEFINICE ŠKOLNÍHO STRAVOVÁNÍ

*„školním stravováním se rozumí stravovací služby pro děti, žáky, studenty a další osoby, jimž je poskytováno stravování v rámci hmotného zabezpečení, plného přímého zaopatření, nebo v rámci **preventivně výchovné péče** formou celodenních služeb nebo internátních služeb.“*

DIETNÍ STRAVOVÁNÍ VE ŠKOLNÍ JÍDELNĚ

- Spolupráce s NT při přípravě dietních pokrmů
- *„Podle odst. 8 (vyhlášky 107 Sb. o školním strav.) ale nemusí dietní stravování splňovat výživové normy, jako je tomu u běžného školního stravování.“*
- Nemusí ale... ???

PROČ OMEZOVAT MLÉKO A MLÉČNÉ VÝROBKY?

1. Laktózová intolerance

- Deficit enzymu (laktázy) štěpící laktózu
- Částečné omezení- nutno vynechat mléko, smetanu, další MV dle tolerance a množství laktózy

2. Alergie na bílkovinu kravského mléka

- Imunologická reakce
- ÚPLNÉ vyloučení všech potravin s obsahem ml. bílkoviny

LAKTÓZOVÁ INTOLERANCE

Nevhodné potraviny/pokrm	Vhodné podle tolerance	Vhodné náhrady	+++
Mléko čerstvé i sušené	Zakysané mléčné výrobky	Bezlaktózové mléko a mléčné výrobky	Zdroje bílkovin – maso, ryby, vejce, luštěniny, ořechy, semena
Smetana	Tvrdé sýry	Potraviny s vyšším obsahem bílkovin a vápníku	
Smetanové omáčky	Máslo	Rostlinné tuky, semena, ořechy	Zdroje vápníku – mák, mandle, brukvovitá zelenina, obohacené rostlinné nápoje
Kaše	Dresinky	Rostlinné nápoje obohacené o vápník	
Nákypy, dorty, zákusky s mléčnými krémy	Pečivo, čokoláda, palačinky		

DŮLEŽITÉ JE ČÍST OBALY POTRAVIN

- POTRAVINY S NÍZKÝM OBSAHEM LAKTÓZY
< 1 g/100 g
- BEZLAKTÓZOVÉ POTRAVINY
< 10 mg/100 g
- **přirozeně nízký obsah** – tvrdé sýry, máslo
 - zbytečné kupovat speciálně značené – vysoká cena!

ALERGIE NA BÍLKOVINU KRAVSKÉHO MLÉKA

- Nutnost absolutního vyloučení mléka a všech potravin s obsahem mléčné bílkoviny
- Vyšší riziko nutričních deficitů
- Vyšší potřeba hledání vhodných nutričních opatření

ÚSKALÍ DIETY S OMEZENÝM MNOŽSTVÍM MLÉKA A MV

- **Nedostatek bílkovin**

- ❖ Další zdroje- maso, ryby, vejce, luštěniny, ořechy, semena

- **Nedostatek vápníku**

- ❖ Další zdroje- mák, brukvovitá zelenina (brokolice, kapusta), rybičky s kostmi, mandle a jiné ořechy, sezamová semena,

- ☹ Rozdílná využitelnost, konzumované množství

POTŘEBA A FCE VÁPNIKU

- Děti 3-6 let 750 mg, 11-14 let 1200 mg
- Příjem 750 mg odpovídá:
 - 2 000 ml mléka nebo 1600 g brokolice nebo 270 g máku pro 750 mg vápníku (zahrnuto i kritérium využitelnost, v DDD se počítá se zdtrátami)
- FCE:
 - Zdravý vývoj kostí
 - Srážení krve
 - Svalová práce, nervová činnost
 - Normální fce metabolismu

!Pro absorpci nutný vitamin D!

Tabulka 11 Zdroje vápníku dle obsahu a vstřebatelnosti z různých potravinových skupin [23, 31]

Potravina	Množství vápníku v mg na 100 g	Vstřebatelnost cca
Sušené mléko	1226	30 %
Mléko polotučné	124	
Sýr Eidam 30 % t.v.s.	952	
Tvaroh 2,5 % t.v.s.	110	
Jogurt bílý	178	
Máslo	22	
Sardinky s kostmi	415	30 %
Mák	1357	20 %
Mandle	246	
Lískové ořechy	181	
Sezamové semeno	96	
Fazole	165	20 %
Čočka	76	
Brokolice	77	60 %
Kapusta	152	
Kedlubna	54	
Květák	25	
Hlávkové zelí	53	

JAK NA TO V JÍDELNĚ?

- Máme dostatek personálu?
- Máme nutričního terapeuta?
- Je možná individuální příprava?
- Spolupracují rodiče?
- Kolik dětí a s jakou dietní úpravou ve škole máme?
- ...

- odmítnutí přípravy BML diety
- bezmléčná dieta pro všechny s omezením
- individuální příprava 😊

KRÁSNÁ HUDBA BUDOUCNOSTI

- Nutriční terapeut nemusí být jen kontrolor jídelníčku a skladu s potravinami
- Může poskytnout rady s celkovým složením dietních i běžných pokrmů, sestavením jídelníčku po všech stránkách (pestrost potravin, barev, živin, sezónnost...)
- Může nabízet a poskytovat konzultace rodičům v otázkách dietního stravování i obecně dětské výživy
- Může se účastnit vzdělávání
- ...

VÝSLEDNÁ DOPORUČENÍ

Jak na plnohodnotnou bezmléčnou dietu?

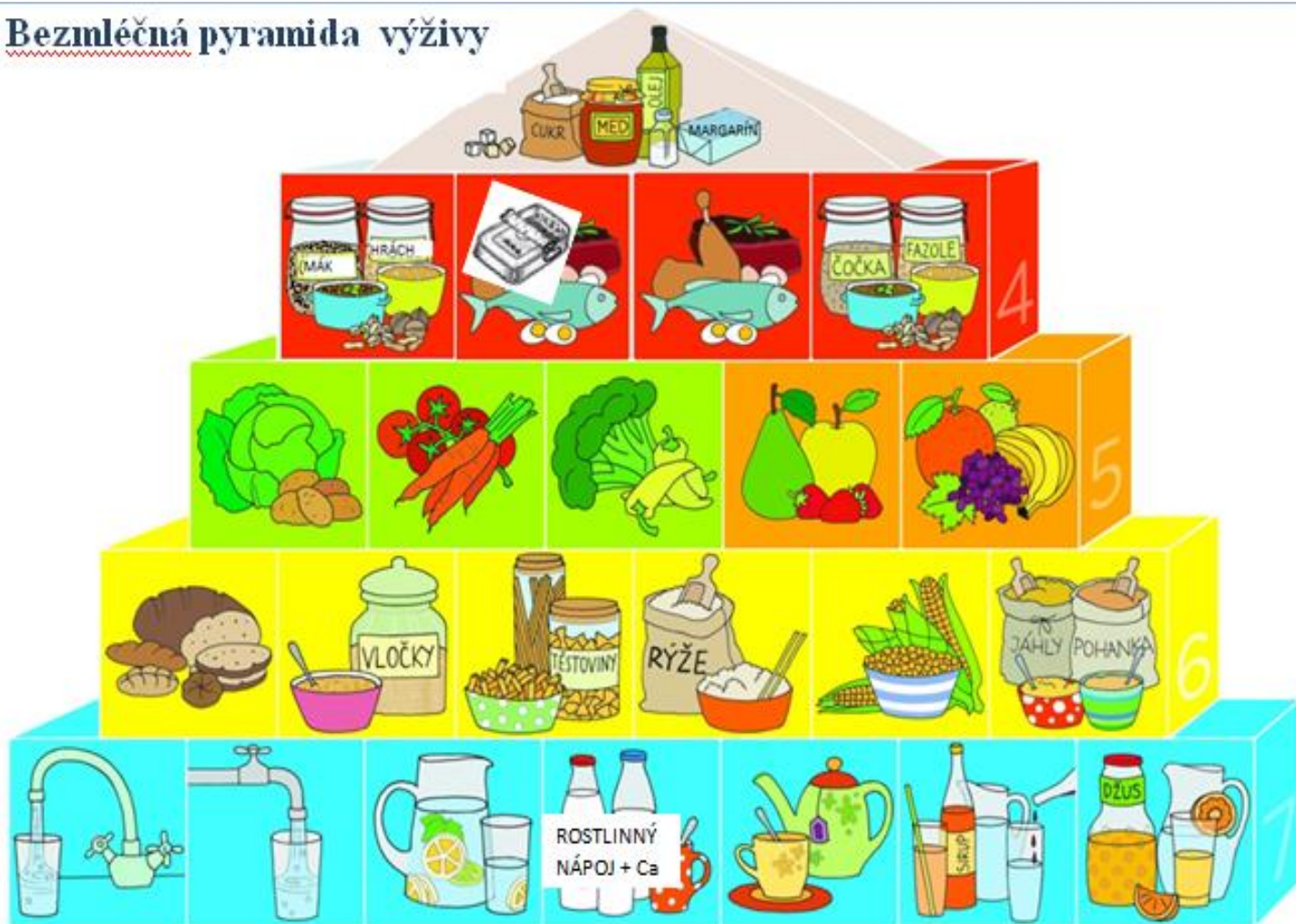
Dobré zdroje vápníku

Zákeřné zdroje mléka

Obrázek 1 Pyramida pro děti pro děti z projektu Pohyb a výživa

Bezmléčná pyramida výživy

TIPY K VAŘENÍ

- **ČÍST, ČÍST, ČÍST** veškeré obaly
- rostlinné náhrady mléka – výběr tekutých produktů obohacených o vápník
- častěji zařadit semena a ořechy (vápník i bílkoviny)
- máslo nahradit rostlinným margarínem a oleji
- mléčné výrobky v pomazánkách lze zaměnit za luštěniny, zeleninu, brambory
- co nevíce využít semen, například na posypku místo sýra na rizoto nebo do pomazánek či pečiva
- jednou týdně zařadit mák

ZJIŠTĚNÉ NEDOSTATKY A NAVRHOVANÉ ZMĚNY

- Nízký obsah energie a vápníku, dostatek B →
- Náhrada mléka a MV sušenými sójovými nebo rýžovými nápoji nebo jejich vyloučení bez náhrady →
- Mléčné dezerty nahrazované ovocem →
- Nezahrnutý nápoje →
- Častější zařazení bohatých zdrojů vápníku, hledání vhodných náhrad za vyloučené potraviny
- Záměna sušených směsí za tekuté rost. nápoje obohacené o Ca
- Vyhledání vhodných náhrad mléčných výrobků

PŘÍKLAD

Bezmléčné svačinky do mateřinky					
Týden 1					
Svačina	složení	Množství (g)	postup	bílkoviny (g)	vápník (mg)
Celozrnný rohlík s ředkvičkovou pomazánkou	rohlík celozrnný ředkvičky vejce brambor Perla plus hořčice cibule pomerančový džus	25 15 14 30 14 3 3 100	Brambory a vejce uvařit, oloupat, smíchat a rozšťouchat, zamíchat s ostatními ingrediencemi a část ředkviček nechat na dozdobení, podávat s pomerančovým džusem	5	31
Vánočka s makovou pomazánkou a banánem	vánočka mák med jablko banán	25 18 4 30 25	Mletý mák povařit ve vodě a smíchat s medem a strouhaným jablkem, namazat na vánočku a podávat s kolečky banánu	6	271
Zeleninový salát se slunečnicovým semínkem a rohlíkem	čínské zelí rajče okurka paprika olej slunečnicový ocet jablečný cukr semena slunečnicová rohlík tukový sůl	20 40 40 30 4 5 3 10 30	Zeleninu pokrájet, smíchat se semínky a zálivkou z vody, octa, oleje, cukru a soli, podávat s tukovým rohlíkem	5,6	43
Vanilkový krém s rybízovou marmeládou a sezamovými semínky	Hraška vanilková rýžový nápoj olej slunečnicový rybízová marmeláda sezamová semena	15 100 5 12 5	Hrašku dobře promíchat v rýžovém nápoji a vařit min. 20 minut, vlít do misek, ozdobit marmeládou a sezamovými semeny	3,7	174
Houstička s pomazánkou z červené čočky a cherry rajčátky	houska červená čočka olivový olej česnek cibule	40 25 6 5 7	Krátce orestovat cibulku a česnek, přidat čočku, nakrájenou mrkev najemno, zalít horkou vodou, ochutit solí,		

DĚKUJI ZA POZORNOST

